

PWYLLGOR GWAITH

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 10 Rhagfyr 2024 yn yr Ystafell Bwyllgor ac yn rhithwir ar Zoom

YN BRESENNOL:	Y Cynghorydd Gary Pritchard (Arweinydd) (Cadeirydd) Y Cynghorwyr Neville Evans, Dyfed Wyn Jones, Alun Roberts, Dafydd Roberts, Nicola Roberts, Dafydd Rhys Thomas, Robin Williams.
WRTH LAW:	Prif Weithredwr Dirprwy Brif Weithredwr Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol Pennaeth Gwasanaethau Tai Pennaeth Democratiaeth Rheolwr Rhaglen Corfforaethol (AR) Swyddog Pwyllgor (ATH) Swyddog Gwe-ddarlledu (FT)
YMDDIHEURIADAU:	Y Cynghorydd Carwyn Jones, Marc B. Hughes, Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc
HEFYD YN BRESENNOL:	Y Cynghorwyr Douglas Fowlie, Glyn Haynes, Trefor Lloyd Hughes, MBE, R. Llewelyn Jones, Derek Owen, Dylan Rees, Anwen Davies (Rheolwr Sgriwtini) (ar gyfer eitem 5)

1 YMDDIHEURIADAU

Cyflwynwyd a nodwyd yr ymddiheuriadau.

2 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

3 MATERION BRYSDYSTIWIYD GAN Y PRIF WEITHREDWR NEU EI SWYDDOG APWYNTIEDIG

Nid oedd unrhyw faterion brys i'w hadrodd ond manteisiodd y Cadeirydd ar y cyfle i ddiolch i bawb fu'n gweithio'n galed dros y penwythnos, mewn amgylchiadau anodd iawn, er mwyn ymateb i Storm Darragh ac ymdrin â'i effeithiau, gan gynnwys staff y Cyngor, contractwyr, aelodau'r gymuned, ffermwyr lleol fu'n cynorthwyo i glirio malurion oddi ar y ffyrdd a pheirianwyr Scottish Power fu'n gweithio i ailgysylltu cartrefi i'r cyflenwad trydan.

Ychwanegodd y Prif Weithredwr ei ddiolch yntau at ddiolch y Cadeirydd a dywedodd fod Tîm Môn wedi dangos ei hun ar ei orau mewn sefyllfa ddifrifol ac roedd yn hyderus fod pawb a gyfrannodd wedi gwneud eu gorau er budd trigolion Môn.

4 BLAEN RAGLEN WAITH Y PWYLLGOR GWAITH

Cyflwynwyd, i'w gadarnhau, adroddiad y Pennaeth Democratiaeth yn ymgorffori Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith ar gyfer y cyfnod rhwng Ionawr ac Awst 2025.

Diweddarodd y Pennaeth Democratiaeth y Pwyllgor Gwaith ar yr eitemau a oedd yn newydd i'r Flaen Raglen Waith a nododd fod dwy eitem wedi cael eu haildrefnu ar ôl cyhoeddi'r rhaglen, sef – Cartrefi'r Awdurdod Lleol ar gyfer pobl hŷn, gosod y tâl safonol – sydd wedi symud o fis Chwefror i Ionawr 2025 a – Ffioedd cartrefi gofal y sector annibynnol ar gyfer 2025/26 a symudwyd o Ionawr i Chwefror 2025.

Penderfynwyd cadarnhau Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith wedi'i diweddarau am y cyfnod Ionawr i Awst 2025 gyda'r newidiadau a amlinellwyd yn y cyfarfod.

5 CYNLLUN STRATEGOL CAFFAEL A RHEOLAU GWEITHDREFN CONTRACTAU

Cyflwynwyd, i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried a'i gymeradwyo, adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 yn ymgorffori'r Cynllun Strategol Caffael drafft a'r Rheolau Gweithdrefnau Contractau drafft.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Cynghorydd Robin Williams, Dirprwy Arweinydd ac Aelod Portffolio Cyllid a Thai, a chafwyd amlinelliad o'r cefndir ganddo, sef bod Llywodraeth y DU wedi adolygu'r ddeddfwriaeth yn gysylltiedig â chaffael yn y sector cyhoeddus trwy gyflwyno Deddf Caffael 2023 a ddaw i rym ar 24 Chwefror 2025, a hynny'n hwyrach na'r dyddiad arfaethedig gwreiddiol, sef 28 Hydref 2024. Yn ogystal, mae Llywodraeth Cymru wedi pasio Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023, sy'n gosod cyfrifoldebau a dyletswyddau ychwanegol ar sefydliadau sector cyhoeddus yng Nghymru mewn perthynas â chaffael. Comisiynodd y Cyngor gwmni allanol i adolygu parodrwydd y Cyngor ar gyfer y newid mewn deddfwriaeth a darparu cynllun gweithredu i'r Cyngor er mwyn sicrhau fod y Cyngor yn gallu cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth, sy'n cynnwys nifer o feysydd, gan gynnwys y strategaeth gyffredinol. Mae'r Cynllun Strategol yn nodi ymagwedd y Cyngor mewn perthynas â chaffael ac mae'n sicrhau bod y dull caffael yn cydymffurfio â deddfwriaeth, polisiâu a phrosesau mewnol, ei fod yn foesegol, yn agored, yn deg a thryloyw a'i fod yn cynnwys ffactorau economaidd, cymdeithasol, llafur ac amgylcheddol yn y broses. Dywedodd y Cynghorydd Robin Williams mai'r bwriad yw caffael yn lleol lle bo hynny'n bosib, a thynnodd sylw at y ffaith fod tua chwarter o gontractau'r Cyngor yn nwylo cwmnïau lleol ac, mewn rhai achosion, lle nad yw'r contract yn nwylo cwmni lleol, mae adnoddau lleol, megis staff, yn cael eu defnyddio i gyflawni'r contract.

Dywedodd hefyd fod y newid yn y ddeddfwriaeth caffael yn golygu bod rhaid i'r Cyngor ddiweddarau'r Rheolau Gweithdrefnau Contractau, sef y rheolau sy'n nodi'r broses ar gyfer cynnal ymarfer caffael, y gwahanol dulliau caffael, a phryd y dylid eu defnyddio. Drafftwyd y Rheolau Gweithdrefnau Contractau diwygiedig i sicrhau eu bod yn ddigon hyblyg i ganiatáu i swyddogion gynnal ymarfer caffael yn y ffordd fwyaf effeithlon ac effeithiol, wrth barhau i sicrhau fod unrhyw ymarfer caffael yn cael ei reoli a'i fod yn sicrhau gwerth am arian i'r Cyngor.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 y byddai gwaith ar y cynllun gweithredu, os yw'r Cynllun Strategol a'r Rheolau Gweithdrefnau Contractau'n cael eu cymeradwyo, yn cychwyn o dan oruchwyliaeth tîm prosiect. Mae hyfforddiant staff wedi'i drefnu ym mis Ionawr a Chwefror cyn i'r ddeddfwriaeth newydd ddod i rym ar 24 Chwefror 2025. Cyfeiriodd at y meysydd blaenoriaeth a nodwyd yn y Cynllun, sef arweinyddiaeth a diwylliant, defnyddio data a bod yn wybodus yn fasnachol, gwerth cymdeithasol a'r amgylchedd, gan sicrhau cydymffurfiaeth a chanolbwyntio ar yr economi lleol. Mae'r Cynllun yn nodi sut y caiff yr agweddau hyn eu cyflawni a sut fydd llwyddiant yn

y meysydd hyn yn cael ei asesu a'i arfarnu. Y bwriad yw adrodd yn rheolaidd ar gynnydd i'r Tîm Arweinyddiaeth ac yn flynyddol i'r Pwyllgor Gwaith a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Gwahoddwyd y Cynghorydd Douglas Fowlie, Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol, i gyflwyno safbwyntiau Sgriwtini yn dilyn y cyfarfod ar 19 Tachwedd 2024, pan ystyriodd y pwyllgor y Cynllun Strategol Caffael drafft a'r Rheolau Gweithdrefnau Contractau. Cyfeiriodd at y materion a godwyd gan y pwyllgor yn ystod y drafodaeth, gan gynnwys sut fyddai'r newidiadau arfaethedig yn cyfrannu at wireddu amcanion Cynllun y Cyngor a chynorthwyo'r Cyngor i sicrhau gwerth am arian, gan sicrhau fod y Cyngor yn cydymffurfio â'r strategaeth, y ddeddfwriaeth newydd a rheolau gweithdrefnau contractau, p'un a yw'r cyngor yn gallu ystyried modelau cyflawni amgen a'r defnydd o dechnoleg i sicrhau arbedion gweinyddol, a'r manteision i'r economi leol o ran cynorthwyo busnesau lleol i dendro am gontractau a gwariant contractau ar gwmnïau lleol. Ar ôl derbyn sicrwydd ynglŷn â'r materion hyn, penderfynodd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol argymhell y Cynllun Strategol Caffael a'r Rheolau Gweithdrefnau Contractau i'w cymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith.

Mynegodd y Pwyllgor Gwaith ei werthfawrogiad o'r Cynllun Strategol ac roedd yn cytuno ei fod wedi distyllu mater cymhleth a'i gyflwyno mewn dogfen hygyrch. Nododd y Pwyllgor Gwaith fod llunio contractau gyda chyflenwyr lleol ac ymgysylltu â busnesau lleol yn elfennau pwysig o'r cynllun, yn ogystal â chydabod y gall caffael yn lleol greu manteision cymdeithasol ehangach, megis cyflogaeth, a gall ddarparu profiadau ar gyfer pobl leol na fyddai'n cael cyfleoedd o'r fath oni bai am hynny.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Dafydd Roberts, Aelod Portffolio - Addysg a'r Gymraeg, at y disgwyliadau a nodir yn Atodiad B2, sef y bydd chyflenwyr yn darparu yn unol â safonau cydnabyddedig, a nododd mai'r safonau a nodir ar gyfer amaeth yw safonau Global G.A.P. Gofynnodd am eglurhad ynglŷn â gofynion y safonau Global G.A.P. a gofynnodd am sicrwydd hefyd na fydd angen i gyflenwyr lleol, gan gynnwys ffermwyr, gydymffurfio â safonau sy'n ychwanegol, neu'n wahanol i safonau cydnabyddedig a chytunedig lleol a chenedlaethol, a allai olygu y byddai'n anodd iddynt gydymffurfio.

Dywedodd y Prif Weithredwr y byddai Swyddogion, gyda chymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith, yn edrych ar y safonau Global G.A.P. ac yn adrodd yn ôl arnynt, yn ogystal ag ar y gofynion y gellir disgwyl, yn rhesymol, i gyflenwyr gydymffurfio â nhw sydd yn unol â safonau ac arferion lleol a chenedlaethol.

Penderfynwyd –

- **Cymeradwyo Cynllun Strategol Caffael y Cyngor a ddaw yn weithredol ar y dyddiad y daw'r ddeddfwriaeth newydd i rym (Atodiad A yr adroddiad).**
- **Cymeradwyo'r Rheolau Gweithdrefn Contract diwygiedig a ddaw yn weithredol ar y dyddiad y daw'r ddeddfwriaeth newydd i rym (Atodiad B yr adroddiad).**
- **Dirprwyo unrhyw benderfyniadau pellach y mae'n ofynnol i'r Pwyllgor Gwaith eu cymeradwyo mewn perthynas â gweithredu'r Cynllun Gweithredu Caffael i'r Deilydd Portffolio Cyllid. Bydd yr holl benderfyniadau yn cael eu cyhoeddi yn y ffordd arferol.**
- **I ofyn i Swyddogion ddarparu eglurhad mewn perthynas â safonau sicrwydd fferm Global G.A.P ac adrodd yn ôl yn dilyn hynny gyda'r bwriad o sicrhau bod disgwyliadau'r Cyngor, mewn perthynas â'i gyflenwyr, yn cyd-fynd â safonau ac arferion lleol a chenedlaethol cyfredol.**

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Tai yn gofyn i'r Pwyllgor Gwaith gymeradwyo'r cynnydd mewn rhenti a thaliadau gwasanaeth ar gyfer 2025/26.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Cynghorydd Robin Williams, Dirprwy Arweinydd ac Aelod Portffolio Cyllid a Thai, a dywedodd bod Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi cynnydd o hyd at 2.7% mewn lefelau rhenti cymdeithasol ar gyfer 2025/26. Mae'r taliadau ar gyfer gwasanaethau a ddarperir gan yr Awdurdod yn ystod 2025/26 yn seiliedig ar y costau gwirioneddol a gafwyd yn 2023/24 ac maent yn cael eu rhannu'n gyfartal rhwng y tenantiaid a'r lesddeiliaid sy'n defnyddio'r gwasanaethau. Gan nad yw Polisi Rhenti Llywodraeth Cymru'n darparu unrhyw ganllawiau ar sut i gynyddu rhenti garejys, mae'r Cyngor felly'n cynnig codi rhenti garejys gan 10%, neu £1.00 yr wythnos, i £11.02 yr wythnos. Bydd hyn yn cynhyrchu incwm o £290k ar ôl hepgor garejys gweigion, a bydd yn cael ei ddefnyddio i greu cynllun strategol ar gyfer garejys. Dywedodd y Cynghorydd Robin Williams fod rhenti garejys y Cyngor yn sylweddol is na'r taliadau ar gyfer llogi cynhwysyddion. Nododd hefyd y bwriedir ysgrifennu llythyr at Lywodraeth Cymru er mwyn amlygu nad yw'r cynnydd blyneddol mewn rhenti yn ddigonol i ganiatáu i'r CRT ariannu costau ychwanegol o ganlyniad i gyfraniadau Yswiriant Gwladol ychwanegol gan y cyflogwr a gyhoeddwyd yn y Gyllideb ym mis Hydref, y safonau SATC 2023 newydd a chwyddiant mewn costau adeiladu. Bydd gweithredu'r cynnydd o 2.7% yn golygu cynnydd o rhwng £2.20 a £3.98 yr wythnos ar gyfer pob tenant. Er hynny, ni fydd 2,931 (74.5%) o denantiaid y Cyngor yn wynebu unrhyw galedi ychwanegol yn sgil y cynnydd mewn rhenti a thaliadau gwasanaeth gan eu bod yn derbyn Budd-dal Tai llawn neu rannol, neu'r Credyd Cynhwysol. Bydd yr un cynnydd o 2.7% yn berthnasol hefyd i 37 eiddo rhent canolradd y Cyngor.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 bod polisi rhenti 5 mlynedd Llywodraeth Cymru'n dod i ben ar ddiwedd 2025/26 a bod un ar ddeg trysorydd y cynghorau sydd wedi cadw eu stoc dai wedi cychwyn trafodaethau gyda swyddogion Llywodraeth Cymru sydd yn arwain ar y polisi newydd, er mwyn codi pryderon nad yw lefelau rhenti'n ddigonol i gwrdd â'r costau ychwanegol sy'n wynebu'r CRT yn 2025/26 a thu hwnt. Bydd Llywodraeth Cymru'n ymgynghori ar bolisi rhenti newydd yn y Flwyddyn Newydd a bydd y Cyngor, fel cyngor sydd wedi cadw ei stoc dai, yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru ar y broses honno. Un awgrym sy'n cael ei gwneud yw y dylid rhoi'r gorau i ddefnyddio'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr yn y fformiwla ar gyfer penderfynu ar y cynnydd mewn rhenti a defnyddio mesur o chwyddiant yn ei le sy'n adlewyrchu'n fwy cywir y cynnydd mewn costau a wynebwr gan y sector tai. Er y derbynnir bod angen i dai cymdeithasol fod yn fforddiadwy i denantiaid, mae angen i gynghorau sicrhau bod y CRT yn parhau i fod yn ariannol hyfyw.

Dywedodd y Cadeirydd iddo fanteisio ar y cyfle i godi'r mater mewn cyfarfod gydag Ysgrifennydd y Cabinet dros Dai a Llywodraeth Leol Llywodraeth Cymru yn ystod ei hymwelid diweddar ag Ynys Môn ac roedd yr arweinydd yn cydnabod bod llinell denau iawn rhwng cadw rhenti'n fforddiadwy a sicrhau fod y CRT yn cael ei ariannu'n ddigonol er mwyn caniatáu i'r Cyngor barhau i gynnal a datblygu tai cymdeithasol o ansawdd ar gyfer trigolion Môn.

Dywedodd y Cynghorydd Nicola Roberts, Aelod Portffolio Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Newid Hinsawdd, na fydd 75% o denantiaid y Cyngor yn cael eu heffeithio gan y cynnydd mewn rhenti gan eu bod yn derbyn budd-daliadau, ond gallai rhai o'r 25% sy'n weddill gael eu heffeithio ac, yn yr achos hwnnw, mae'n hanfodol fod unrhyw un sy'n profi caledi'n derbyn cyngor. Tynnodd sylw at Gyngor Ar Bopeth fel sefydliad sy'n arbennig o dda am roi cyngor ynglŷn â'r cymorth sydd ar gael, yn ogystal â llinell gymorth Advice Link Cymru,

'Hawliwch yr hyn sy'n ddyledus i chi', sy'n gallu helpu pobl gymwys i hawlio'r hyn sy'n ddyledus iddynt. Cyfeiriodd at y cynnydd rhenti ar gyfer garejys, gan ddweud ei fod yn gynnydd rhesymol ar gyfer cyfleusterau storio sy'n cael eu rhentu gan eraill yn ogystal â thenantiaid y Cyngor, a dywedodd ei bod yn cefnogi'r cynigion.

Roedd y Pwyllgor Gwaith yn cytuno ei bod yn bwysig i bobl hawlio'r budd-daliadau sy'n ddyledus iddynt a bod gan aelodau rôl o ran codi ymwybyddiaeth yn eu cymunedau o'r ffynonellau cymorth a chymorth ariannol sydd ar gael.

Penderfynwyd cymeradwyo'r canlynol –

- Cynnydd o 2.7% ar draws yr holl unedau rhent cyffredinol sy'n unol â pholisi rhent Llywodraeth Cymru wrth gasglu dros 51 wythnos.
- Cynnydd o £1.00 yr wythnos ar gyfer rhenti pob garej.
- Codi taliadau gwasanaeth fel y nodir yn adran 6.3 yr adroddiad ar bob tenant sy'n derbyn y gwasanaethau perthnasol.
- Gweinyddu'r Cynllun Cymorth Rhent - sef cynllun lleol i gefnogi tenantiaid sydd mewn trafferthion ariannol.
- Bod llythyr yn cael ei ysgrifennu at Lywodraeth Cymru yn datgan nad yw'r cynnydd mewn rhenti yn ddigonol i alluogi'r CRT ariannu'r costau uwch o ganlyniad i gyfraniadau ychwanegol gan gyflogwyr YG yn dilyn cyhoeddiad y Gyllideb, safonau SATC2023 a chwyddiant costau adeiladu.

**Y Cyngorydd Gary Pritchard
Cadeirydd**